

MUZEJ U ŽUPANJI

OBAVIJEST

Od četrtka 23. ov. mj. bit će dnevno od 10-12 s. u Muzeju postavljena

specijalno školska izložba

MATIJA ANTUN RELJKOVIĆ

njegov život, rad i značenje s tumačenjem.

NAPOMENA

Izložba će biti otvorena samo 5 dana, pak se umoljavaju nastavnici hrvatskog-srpskog jezika da na vrijeme po odjeljenjima dovedu svoje učenike u izložbu. Posjete u koje drugo vrijeme treba unaprijed i pravovremeno dogovoriti s upraviteljem Muzeja.

IZLOŽBA O MATIJI ANTONU RELKOVIĆU

Izložba ovu zahvaljujemo drugarskoj suradnji Pododbora Matice Hrvatske iz Vinkovaca koja nam je ovu izložbu posudila. U njoj je obradjen život, rad i značenje Matije Antuna Relkovića.

Relković je rođen 6. I. 1732. o posavskom selu Svinjaru (danas Davor). Otac mu je bio graničarski časnik (kapetan), isko nepismen. Prije polaska u rat u Italiji (1741) povjerio je svog sina Matiju franjevcu Mihovilu Pavunoviću u crničkom samostanu nedaleko Nove Gradiške da ga uputi u latinski jezik. Gramatičku školu završio je u Mađarskoj. God. 1748. počeo je i sam služiti u graničarskoj gradiškoj regimenti prvo kao "lector et scribe" svom nepismenom ocu kapetanu, a uskoro kao časnik (oficir). Sudjelovao je u sedmogodišnjem ratu, 1757. zarobljen i zatočen zajedno s drugim oficirima u Frankfurtu na Odri. Tamo uči francuski jezik i čita francuske i druge knjige. Upoznaje njemačke pisce Moscheroscha, Rabenera, Mösera i druge. Ovaj borsvak u Njemačkoj ostavio je na Relkovića dubok dojam, te se odluči na pisanje knjige. U zarobljeništvu nije dugo ostao. Već 1759. sudjeluje opet u borsvama za bavarsko nasljedstvo. U vojničkoj službi napreduje sve do kapetana. God. 1785. dobio je od cara Josipa II nasljedno plemstvo. Kao časnik službovao je i u ovim krajevima: u Nijemcima (1756), Brenovcima, Bošnjacima, Slav. Samcu (tada Lukačevu Samcu) gdje je i napisao svoju Gramatiku 1767. god., nadalje u Rabinoj Gredi gdje je bio i zapovjednik tamošnje 6. kompanije. Poševši u mirovinu živi u Vinkovcima sve do svoje smrti 22. I 1798. gdje je i pokopan.

I/ R. je u hrvatskoj i slavonskoj književnosti poznat najviše kao po svom djelu "Satir illiti divji čovik" izdat u Dresdenu 1762. god. a pod utjecajem sličnih poučnih djela svetske književnosti prosvjetiteljstva s kojom se imao prilike upoznati u svom zarobljeništvu u Njemačkoj. Prvo izdanje Satira bilo je bez oznake pisca, dakle anonimno, (jer oficirima nije bilo prilično da pišu i izdaju knjige, pogotovu za narod i narodnim jezikom). Satir uza sve to predstavlja ujedno prvo značajnije djelo hrvatske književnosti, napisano i tiskano poslije oslobođenja od Turaka.

Istina, i prije pojave R., Slavonija je jugoslavenskoj kulturi dala niz zanimljivih povjesnika i kulturnih radnika, napose Ivana Česmičkoga, prvaka naše latinističke književnosti, ali ipak pojavom Satira započinje stvarno svetovna knjiga i književnost ovoga kraja. Jubilej 200-godišnjice Satira koji se proslavlja i ovom ovdje izložbom, zbog toga je i istovremeni jubilej i 200-godišnjice književnosti na narodnom jeziku u Slavoniji.

Satir illiti divji čovik je mitološko lice iza kojeg se zapravo skriva sam pisac koji vodi razgovore sa zaostalim, neukim i siromašnim seljacom te ga savjetima podučava kako bi ga odvratilo od mnogih zala i zlih navika njegovih i tako mu poboljšao stanje. Na toj osnovici znao je vrlo živo, psihološki odlično ocjenjujući, reagirati na sve moralne, ekonomske i intelektualne pojave svoga zavičaja u tom času. Da je to tako svjedoči činjenica da je prva naklada Satira od 1.500 primjeraka bila ubrzo razgrabljena (što bi i danas predstavljalo vanredan uspjeh!)

Slavonijo zemljo plemenita
vele ti si lipo uzorite
nakićena zelenim livadama
obaljena četirima vodama
na priliku zemaljskoga raja.
Rike teku sa četiri kraja:
od istoka Dunaj voda pliva
od zapada stādena Ilova
od ponoći Drava voda miče
kod Almaša u Dunaj utiče
a od pođne Sava voda teče
i u Dunaj o Biograd češe
a ti ležiš posrid ovih voda
kao jedna zelena livada.
Bog je tebe lipo namirio
i svačakvim plodom nadililo
i dao ti svačakvog imanja
kako onoj zemlji obećanja
da ti rodi vino i pšenica

